

TÜRKİYE’DE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLAR SORUNUNA ÇÖZÜM ARAYIŞLARI: ZONGULDAK ÖRNEĞİ¹

Umut ÜZMEZ*

Öz:

Orta ölçekli kentler/kentsel alanlar, gerek küçük ölçekli, gerekse de büyük ölçekli kentlere göre pek çok avantajı bünyesinde barındırmaktadır. Böylece orta ölçekli kentler/kentsel alanlar birer çekim merkezi olabilmektedir. Ancak bu kentlerin/kentsel alanların akademik dünyada ve özellikle yasal düzenlemelerde yeterince yerini bulamaması/önemsenmemesi, ciddi yönetim ve hizmet sorunlarıyla karşı karşıya kalmalarına neden olabilmektedir. Bu durumda bu kentler/kentsel alanlar birer sorun merkezi halini almaktadır. Bu çalışmada öncelikle dünya ve Türkiye literatüründe orta ölçekli kent kavramları, Türkiye’de orta ölçekli kentlerin başlıca sorunları, bunların çözümüne yönelik geliştirilen alternatif modeller ve bu modellerin uygulamalarına dair teorik çerçeve çizilmektedir. Ardından aynı konu, Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanı (ZOÖKA) örneği üzerinde yapılan saha çalışmasının verileri ışığında incelenmektedir. Söz konusu saha çalışması alandaki tüm yerel yönetim birimlerinin dahil edildiği ve birebir görüşme yönteminin kullanıldığı geniş kapsamlı bir saha çalışmasıdır. Saha çalışması sonucunda ise, bu alanın yönetim ve hizmet sorunlarının çözümüne yönelik geliştirilen öneriler sunulmaktadır. Sunulan önerilerin temeline, Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanında kentsel alan bütünlüğünün sağlanması oturtulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orta ölçekli kent/kentsel alan, Zonguldak, kent bütünlüğü.

* Öğr.Gör., Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma Meslek Yüksek Okulu, umut_uzmez87@hotmail.com

***SOLUTION SEEKING TO MEDIUM SIZED URBAN AREAS
PROBLEM IN THE TURKEY: EXAMPLE OF ZONGULDAK***

Abstract:

Medium sized cities/urban areas, possesses many advantages compared to both small-sized, and also large-sized cities. So, medium sized cities/urban areas can be a center of attraction. Unless medium sized cities/urban areas can take enough place and to be considered important in academic world and especially legal regulation, they can be confronted to serious problem of management and service. In this way, these cities/urban areas can be a center of problem. In this study, content of medium sized cities literature in world and Turkey, main problems of medium sized cities in Turkey, alternative models for solution and practices of these in Turkey has been theoretically drawn. And then the same issue has been examined the light of field work on example of Zonguldak Medium Sized Urban Area (ZMSUA). In this field work to be included all local authorities in the area. Also in this field work to be used method of face to face interview. And finally, in this study has been put forward to proposals for management and service problem of this area. The basic of proposals submitted to ensure the integrity of urban area in the Zonguldak Medium Sized Urban Area.

Keywords: Medium sized city/urban area, Zonguldak, city integrity.

GİRİŞ:

Orta ölçekli kentler/kentsel alanlar küçük ve büyük ölçekli kentlerle karşılaştırıldığında çeşitli avantajlara sahip olup; birer çekim merkezi olabilecek kentlerdir. Ne var ki, bu avantajların ortaya çıkarılması ve sürdürülmesi bu kentlerin önemsenmesi, bu konuda akademik ve bilimsel tartışmaların yapılması ve/veya bunların artırılması, bu alanlara özgü ve özellikle sorunlarına çözüm olmaya yönelik yasal düzenlemelerin yapılması ile mümkün olabilecektir. Aksi takdirde bu kentlerin/kentsel alanların avantajları ortaya çıkamadığı gibi, bu kentler birçok sorunla karşı karşıya kalan ve bu sorunları karmaşık bir hal alan bir konuma sürüklenebilmektedir.

İki bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde konunun teorik çerçevesi çizilmekte, ikinci bölümde ise konu, Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanı örneği üzerinde alandaki tüm yerel yönetim birimleri dahil edilerek ve birebir görüşme yöntemi kullanılarak yapılan saha çalışması verileri ışığında irdelenmektedir. Bu çalışma öncesinde Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanını bu yönü ile ele alan böyle bir çalışma bulunmamaktadır.

D) ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANLARA İLİŞKİN TEORİK ÇERÇEVE

A) Dünyada ve Türkiye’de Orta Ölçekli Kent Kavramı

1) Dünyada Orta Ölçekli Kentler

Orta ölçekli kentlere yönelik doğrudan ve ortak bir tanımlama yapmak güç olmakla birlikte, bu kentlere ilişkin en yaygın tanımlamalar nüfus ölçütü üzerinden yapılmaktadır (Yazar, 2008: 91-92). Tanımlamada nüfus “anahtar” bir konumdadır (European Foundation..., 1997: 3), ancak tek başına yeterli bir ölçüt değildir. Tanımlama diğer birtakım unsurları da kapsamalıdır (Yazar, 2008: 92).

Dünyadaki farklı örneklere bakıldığında; ABD’de 100.000-300.000 (Fulton, 2002: 8), Kanada’da 50.000-500.000 (Seasons, 2003: 63), Brezilya’da yine 50.000-500.000, Japonya’da 100.000-500.000 (Henderson, 1997: 585-586), Avrupa Birliğinde 100.000-250.000 nüfus aralığındaki kentler (European Foundation ..., 1997: 13) orta ölçekli kentler olarak

değerlendirilmektedir. Dünya üzerinde bu kentler ile ilgili kabul gören nüfus aralığı ise 100.000-300.000'dir (Ciğeroğlu, 2008: 89-90).

21. yüzyılda metropoliten kentlere akışın önüne geçebilecek veya hızını hafifletebilecek ve sürdürülebilir kentsel gelişme sürecinin somut politikalarla hayata geçirilebileceği bir kentsel ölçek ihtiyacı kendini göstermektedir. Bu ihtiyaca cevap verebilecek olan bu kentlerin öneminin gün geçtikçe artması ve bu kentlerin özellikle gelişmekte olan ülkeler ve bu bağlamda Türkiye açısından “anahtar kentler” konumuna gelmesi beklenmektedir (Yazar, 2008: 89-90). Bu doğrultuda örneğin ABD, Brezilya, Japonya’da büyük kentlerin nüfuslarında bir azalma meydana gelirken, orta ölçekli kentlerin nüfuslarında giderek artan bir eğilim görülmektedir (Yazar, 2006: 120-121).

Orta ölçekli kentlerin, ülkelerin kentsel kademelenmesi içinde, hem kendinden büyük hem de kendinden küçük kentlerle çok yakın ve bağımlı bir ilişkisi bulunmaktadır (Yazar, 2006: 119). Nitekim bu kentler, “büyük ve küçük olmanın avantajlarını taşıyan ve sürdüren, bununla birlikte dezavantajlarını sürdürmeyen ve bu iki kentin bileşkesi olan kent” (European Foundation ..., 1996: 21) şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu kentler, küçük kentlere kıyasla daha fazla kentsel özellik taşıyan ve kentsel hizmetlerin sunulması için gerekli kentsel ölçeğe ulaşmış; büyük kentlere kıyasla ise sürdürülebilirlik ve yaşanabilirlik açısından sorunların henüz fazlasıyla ortaya çıkmadığı ve yaşanmadığı, ölçeği gereği hizmetlerin daha kolay sunulabileceği (Gürel Üçer, 2009: 6-7) ve vatandaşların bu hizmetleri daha rahat alabileceği kentlerdir.

2) Türkiye’de Orta Ölçekli Kentler

Türkiye’de de, ortak bir orta ölçekli kent tanımı bulunmamakta, ileri sürülen farklı tanımlamalar ise daha çok nüfus ölçütüne dayandırılmaktadır (Ciğeroğlu, 2008: 213).

Orta ölçekli kentsel alanlara yönelik birçok çalışması bulunan Özgür’e göre (Özgür, 2005: 476):

“...50.000’lik bir çekirdek/merkez kent ile bunun çevresindeki yerleşimlerle birlikte oluşturduğu kent bütünü için 100.000’lik bir alan nüfusundan 750.000’lik bir kentsel alan nüfusuna

kadar olan aralıktaki yerleşim öbeklerini orta ölçekli kentsel alanlar olarak tanımlayabiliriz....”

Özgür’ün tanımından hareketle; bu çalışmada, en az 50.000, en fazla 750.000 nüfuslu yerleşimler -nüfus ölçütüne göre- orta ölçekli kent/kentsel alan olarak kabul edilmektedir. Bu alan tek bir ilçenin (il merkez ilçe veya ilçe merkezi) sınırları içinde kalabildiği gibi, ilçe sınırlarını aşarak komşu ilçelere de yayılabilmektedir (Özgür vd., 2007: 487-488). Yine bu alan tek bir yerel yönetim biriminin kontrolünde olabileceği gibi, birden fazla yerel yönetim biriminin kontrolünde de olabilir. Buna göre de alan bütüncül veya parçalı bir şekilde yönetilebilir.

Yasal düzenlemelerde orta ölçekli kentler ve kentsel alanlara yönelik doğrudan tanımlama yapılmamakla birlikte, yasalardaki bazı ifadelerin dolaylı olarak böyle bir tanımlamaya imkan verdiği ve bunların yukarıdaki tanımda belirtilen alt ve üst nüfus sınırlarıyla paralellik gösterdiği (Özgür, 2005: 476) söylenebilir (5216/4; 5393/8, 11, 14, 41). Ancak belirtmek gerekir ki, literatürde tartışılmalı farklı ölçekli yerleşimlere farklı modeller geliştirilmesi konusu, orta ölçekli kentler bakımından mevzuatımızda karşılığını bulamamıştır. Ayrıca Türkiye’de orta ölçekli kentler ve orta ölçekli kentsel alanların sayıları ve önemi konusunda akademik dünyada yeterli tartışmanın bulunduğu da söylemek zordur (Özgür, 2005: 482, 484, 487-493).

Türkiye’de 1950’lerden itibaren yükselen kentleşme ile büyükşehir ve kıyılara hızlı bir nüfus göçü yaşanmıştır. Bununla bir yandan buralardaki kentler ve belediyeler, alan ve nüfus açısından büyürken, diğer yandan çevredeki köy ve küçük belediyeler yaygın bir yapılaşma ile merkezdeki büyük kentlere doğru yayılmıştır. Sonuç olarak çok sayıda köy ve belediyeden oluşan orta ölçekli ve metropoliten kentsel alanlar meydana gelmiştir (Özgür vd., 2007: 476). Türkiye’de mevcut orta ölçekli kentleri tespit etmeye yönelik olarak; Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün hazırladığı 2011 sonu belediye istatistikleri (MİGM İst., 2011) incelenmiş ve bu veriler asgari 50.000 nüfus ölçütü dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Buna göre 2011 sonu itibarıyla, Türkiye’de 57 il merkezi belediyesi, 66 ilçe belediyesi ve Şanlıurfa-Merkez-Karaköprü ile Tekirdağ-Çerkezköy-Kapaklı belde belediyeleri olmak üzere toplam 125 belediyenin orta ölçekli kent

olarak nitelendirilebileceği söylenebilmektedir. Bu ise bir kez daha Türkiye bağlamında orta ölçekli kentlerin önemine işaret etmektedir.

B) Türkiye’de Orta Ölçekli Kentsel Alanların Başlıca Sorunları

Türkiye’de yerel yönetimler yasalarıyla orta ölçekli kentsel alanların yönetimi için kimi açılımlar sağlansa da, yukarıda özetlenen pek çok fırsat ve olumlu özelliğin aksine, bu kentsel alanlar halen yeterince iyi yönetilememekte, hizmetler aksamaktadır (Özgür, 2008a: 289). Bu orta ölçekli kentlerin çoğu, aşağıda değinileceği üzere, ciddi idari, hukuki, mekânsal, toplumsal ve siyasi sorunlarla karşı karşıyadır (Genç ve Özgür, 2008: 197).

1) İdari Parçalanma

İdari parçalanma, bütünlüklü bir kentsel alanda, kentin farklı bölgelerinde yetkili olan birden fazla belediyenin (ve/veya yerel yönetim biriminin) varlığı (Arıkboğa, 2008a: 301) durumudur.

Kentsel alanların yönetilebilirliği, kentsel alanların yönetsel bütünlüğünün sağlanmasından geçmektedir. Bu doğrultuda mevcut sorunun özünü, sosyo-ekonomik açıdan görece bütünlüklü bir kentsel alan söz konusu olduğunda, bu kentsel alanın, tek bir belediye (ve/veya yerel yönetim biriminin) yönetim ve/veya kontrolünde olup olmaması, böylece bu kentsel alanın yönetsel bütünlüğünün sağlanıp sağlanmaması (Arıkboğa, 2008b: 17), yani idari parçalanma durumunun düzeltilip düzeltilmemesi oluşturmaktadır. 1984 ve 2004 tarihli Büyükşehir Belediyesi Yasaları ve özellikle 2008 tarihli 5747 sayılı yasa, büyükşehirlerin bu noktadaki yönetim sorunlarını hafifletmiştir. Ancak yerleşik alanı ana belediye yanında, onunla kuvvetli etkileşim içinde bulunan çok sayıda belediye ve köye dağılarak idari açıdan parçalanma yaşanan orta ölçekli il ve ilçe merkezlerinin halen ciddi yönetim sorunları bulunmaktadır (Genç ve Özgür, 2008: 196).

2) Küçük Belediyeler Sorunu

Küçük belediyeler, Türk yerel yönetim sisteminin genel bir sorunu olmakla birlikte, özelde orta ölçekli kentsel alanları da ilgilendiren önemli bir sorundur. Nitekim orta ölçekli kentlerin etrafında/yanında, onları olumlu/olumsuz yönde etkileyen pek çok küçük ölçekli belediye ve köy bulunmaktadır. Bu ise hızlı bir belediyeleşme sürecinin sonucudur.

1930 tarihli Mülga Belediye Kanunu nüfusu 2.000’i geçen yerleşimlerin belediye olabilmesini düzenlemekte; ancak bu yerleşimler nüfusu 2.000’in altına düşse dahi, tüzelkişiliğini kendiliğinden ya da yasada açıkça belirli olan bir yolla yitirmemekteydi (Topal, 1999: 50). Çok sayıda küçük belediyenin sebeplerinden biri budur (Güler, 1992: 19). 1950’lerden itibaren görülen aşırı kentleşme olgusu ile birleşerek oluşturduğu sinerjik etki ve ayrıca politik kaygılar da ülkemizde hızlı belediyeleşmenin diğer nedenlerindedir (Topal, 1999: 50).

Bahsedilen bu süreç, boyutu bakımından küçük, yerleşmede sürdürülen üretim biçimi bakımından kırsal olarak adlandırılabilen belediyeleri ortaya çıkarmıştır (Güler, 1992: 29). Günümüzde belediyelerin yaklaşık %70’i 5.000 nüfusun altındadır, buna karşılık bu belediyeler toplam belediye nüfusun yalnızca %7,2’sini barındırmaktadır. Bunların büyük çoğunluğu ise belde belediyeleridir (MİGM İst., 2010).

Bu belediyelerin kendilerine özgü sorunlarının yanı sıra, bunların yol açtığı farklı boyutlarda pek çok sorun da bulunmaktadır (Bkz. Topal, 1999: 52-53; Özgür, 2002: 291-304). Bu sorunlar yerel yönetimlere ilişkin yapılan ve yapılması muhtemel reform yasalarındaki bazı düzenlemelere de gerekçe oluşturmaktadır.

3) Köyler ve Yetersizlikleri

Türk yerel yönetim sisteminin reforme edildiği 2000’li yıllarda köyler bu reformlardan nasibini alamamış, hazırlanan taslaklar yasalaştırılamamıştır. Böylece köyler ve yetersizlikleri halen -orta ölçekli kentleri de yakından ilgilendiren- bir sorun niteliği taşımakta ve buna yönelik kapsamlı bir reform ihtiyacı kendini göstermektedir.

Oysa, 5393 sayılı Belediye Kanununun belediye olmadaki nüfus ölçütünü 5.000’e çıkardığı ve küçük ölçekli belediyelerin belediye tüzel kişiliğinin kaldırılarak köy tüzel kişiliğine dönüştürülmesi yönündeki çabaların görüldüğü ve görülmesi olası bir ortamda; köyün, mahalli idare anlayışına uygun ve yeni düzenlemelere paralel olarak yeniden tanımlanacağı, görev ve yetkilerinin, organlarının, personellerinin, mali yapılarının vb. yeniden ele alınacağı ve güçlendirileceği acil bir reform ihtiyacı kendini göstermektedir. Bunun yapılması ile köyler başlı başına bir

sorun olmak yerine, diğer modelleri de destekleyen alternatif bir model olarak belirebilecektir.

Bu konuda, İçişleri Bakanlığı bir Köy Kanunu Tasarı Taslağı hazırlayarak 12/11/2009 tarihinde kamuoyuna sunmuştur. Pek çok radikal düzenlemeyi içeren bu Taslak (Bkz. İçişleri Bakanlığı, 2009: 1-36) önemlidir, ancak devamı getirilmemiş ve hayata geçirilememiştir.

4) Kentsel Alanın Bütününe Yayılan Hizmetler Sorunu

Yönetimler arasında hizmetlerin bölüşümü ile ilgili geliştirilmiş yerindenlik, hizmetin fayda ve maliyet alanı, dışsallıklar ve ölçek ekonomileri (Falay, 2008: 43-45) ilkeleri ışığında, bir hizmeti üstlenecek olan yerel birimin belirlenmesinde o hizmetin türü, niteliği, maliyeti, etki alanı vb. hususların o hizmet özelinde düşünülmesi gerektiği sonucuna varılabilmektedir. Böylece, kimi hizmetler görece daha küçük ölçekli belediyeler tarafından başarılı bir biçimde yapılabilirken, bazı hizmetlerin etkinlik düzeyi çok daha büyük ölçekleri (Arıkboğa, 2008a: 300; MİGM, 1995: 13-22), farklı birimlerin ortak ve bir arada hizmet sunmalarını gerektirmektedir.

Yerel yönetimlerin ortak kullanmak zorunda olduğu içme ve kullanma suyu kaynakları ve mesire yerleri gibi doğal kaynakların sürdürülebilir biçimde işletilmesi; katı atıkların düzenli depolama yoluyla bertarafı; kanalizasyon ve atık su arıtma tesisi; içme suyu temini ve dağıtımı; yağmur suyu drenajı; karla mücadele; kent içi ulaşım ve toplu taşıma; imar planları ve gecekondu kontrolü; itfaiye ve yangın güvenliği vb. hizmetler nüfus ve/veya alan açısından optimal ölçek seviyesi yüksek (yani daha geniş alan ve/veya daha fazla nüfus gerektiren) hizmetler olup; bu hizmetlerin hızlı, etkili, adil ve kaliteli sunulması için orta ölçekli kentler genellikle uygun büyüklüktedir. Dolayısıyla bu hizmetlerin ve gerektirdiği yatırımların ortak yapılması/yaptırılması veya bu konuda paralel ve işbirliği içinde hareket edilmesi gerekmektedir (Özgür, 2005: 475; Özgür, 2007: 104; Genç ve Özgür, 2008: 197).

Bunun sağlanamaması durumunda çeşitli olumsuzluklar ortaya çıkabilmekte (Bkz. Özgür, 2005: 475; Özgür, 2008b: 6; Arıkboğa, 2008a: 302; Özgür vd., 2007: 488); böylece orta ölçekli kentsel alanlar bir problem yumağı haline gelebilmektedir (Özgür vd., 2007: 488).

C) Türkiye’de Orta Ölçekli Kentsel Alanlara Yönelik Alternatif Modeller ve Uygulamaları

Orta ölçekli kentsel alanların yönetimine ilişkin birtakım alternatif modeller bulunmaktadır. Bu çözümlerden bir kısmı birbirini dışlayıcı biçimde alternatif özellikler gösterirken, bir kısmı birbirini tamamlayıcı, bir kısmı ise kısmi modellerdir (Bkz. Özgür, 2007: 108-110). Aşağıda bu modellerden bazıları incelenecektir.

1) Orta Ölçekli Kentlerin Büyükşehir Yapılması

Türkiye’de Büyükşehir Belediyeleri ile ilgili Kanunun yürürlüğe girdiği 1984’ten buyana 16 büyükşehir belediyesi kurulmuştur. Bunlar kuruluş sırası ile İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep, Konya, Kayseri, Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit (bugünkü adı Kocaeli), Mersin, Samsun, Adapazarı (bugünkü adı Sakarya) Büyükşehir Belediyeleridir.

Orta ölçekli kentlerin büyükşehir yapılması, 5216 sayılı -yeni-Büyükşehir Belediye Kanununun çıkarılmasına değin en çok üzerinde durulan ve tartışılan alternatiflerden biri konumdaydı. Ancak 5216 sayılı Kanun büyükşehir belediyesi kurulması için, il merkezi ve yakın etki alanında 750.000 nüfus şartını öngörmüş; böylece yeni büyükşehirler için bu şartlara sıkı sıkıya bağlı kalınması durumunda, büyükşehir belediyesi kurulmasını zorlaştırmıştır (Özgür, 2007: 100-101, 104). Burada orta ölçekli kentler büyükşehir yapılsa bile, büyükşehire benzer iki kademeli yapıyla sorunların çözülebileceğini söyleyenlerin varlığını da eklemek gerekir (Özgür, 2007: 485-487; Coşkun, 2008: 472).

2) Mahalli İdare Birlikleri

İl özel idareleri, belediyeler ve köyler şeklinde kurulan Türk yerel yönetim sistemi çok sayıda ve farklı büyüklükteki birimlerden oluşmakla birlikte; bunlar, genelde, kanunların kendilerine verdikleri görevleri yerine getirecek mali ve idari güce sahip değildirler (Palabıyık ve Kara, 2008: 415). Bunu aşabilmek için yerel yönetimler, kendi aralarında bir araya gelerek, yerel boyutları aşan hizmetleri sunmak (Akdede ve Acartürk, 2005: 7) ve kendilerine mevzuatla verilmiş görevlerden bir ya da birkaçını yapmak üzere Bakanlar Kurulu’nun izni ile birlikler kurabilmektedir. Birlikler, birlik tüzüğünde birliğe devredilmesi öngörülen mahalli müşterek nitelikli

hizmetlere ilişkin mahalli idarelerin hak ve yetkilerine sahip olan kamu tüzel kişileridir (Palabıyık ve Kara, 2008: 416, 421-422).

1990'lı yıllardan itibaren çevre, kentsel altyapı ve turizm ile ilgili birliklerin kurulmasıyla birlikte birlikler çeşitlenmeye ve sayıca artmaya başlamıştır. Özellikle de küreselleşme ve Avrupa Birliği ile bütünleşme söylemlerinin arttığı günümüzde birlikler, uluslararası kuruluşlardan kredi almanın ve çeşitli alanlarda işbirliği yapmanın yolu olarak görülmeye başlanmıştır (Palabıyık ve Kara, 2008: 415).

Farklı birlik türleri bulunmakla birlikte, bunlardan zorunlu birlikler; su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda kurulan Bakanlar Kurulu'nun, ilgili mahalli idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmalarına karar verdiği ve/veya bu birliklerden ayrılmalarına yine Bakanlar Kurulu'nun izin verdiği birliklerdir (Palabıyık ve Kara, 2008: 425-427). Zorunlu birlikler orta ölçekli kentsel alanlarda özellikle işbirliğinin gönüllü olarak kurulamadığı durumlarda kentin bütününe yayılan hizmetlerin ortak yürütülmesinde etkin bir araç olarak kullanılabilir.

3) Birleşme ve Birleştirme

Yukarıda değinildiği gibi, günümüzde belediyelerden yaklaşık %70'i yürürlükteki Belediye Kanunu'na göre belediye olma nüfus ölçütü olan 5.000 nüfusun altındadır. Küçük ölçekli belediyeler var olan kendi sorunlarının yanında, çevresinde buldukları büyük ve orta ölçekli merkez belediyeleri de zor durumda bırakmakta ve hizmet görmelerini engellemektedir. Ayrıca bazı belediyelerin sınırları birbirlerine o kadar yaklaşmıştır ki, adeta iç içe girmiş, cadde ve sokakların birbirinden ayırdığı belediye yapıları ortaya çıkmıştır. Bu durum da pek çok hizmetin ekonomik, etkin ve koordinasyon içinde yürütülmesini imkansız kılmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için üretilen çözüm önerilerinden biri de birleşmedir (Sezer, 2007: 144). Esasen işbirliğini izleyen bir adım olan birleşme; sorunların işbirliği yöntemleriyle çözülmesinin olanaklı olmadığı durumlarda ihtiyaç duyulan ve bu durumlarda zorunlu tutulabilen bir yöntemdir (Keleş, 2009: 424).

Birleşmeler, birleşme iradesi yönünden ise gönüllü ve zorunlu birleşme olarak ikiye ayrılır. Gönüllü birleşmede, birleşmenin gerçekleşebilmesi için

yerel halkın ya da ilgili yerel karar organlarının onayının alınması gerekir. Aksi durumda birleşme gerçekleşemez. Ancak bunun mümkün olmadığı durumda zorunlu birleşme gündeme gelir. Zorunlu birleşmede, yerel halkın ya da ilgili yerel karar organlarının onayını alma zorunluluğu yoktur. Merkezi otorite, halkın iradesine başvurmaksızın kanunla ya da idari bir kararlar birleşmeyi gerçekleştirebilir (Sezer, 2007: 145). Bu uygulamalarla ilgili olumlu ve olumsuz birçok görüş bulunmaktadır (Bkz. Topal, 2000: 29-45).

2005 yılındaki -yeni- Belediye Kanunu ülkemizde hem gönüllü birleşmeye (5393/8), hem de zorunlu birleşmeye (5393/11) imkan tanırken; bir yandan mülga mevzuat döneminde de var olan gönüllü birleşme yolunu basitleştirmiş, diğer yandan da bu yolun pek işlemediği görüldüğünden birleştirme yöntemine yer vermiştir (Arıkboğa, 2007: 12).

4) Mücavir Alan Düzenlemeleri

Mücavir alan, 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 5. Maddesinde “imar mevzuatı bakımından belediyelerin kontrol ve mesuliyeti altına verilmiş olan alanlar” biçiminde tanımlanmıştır (3194/5). İmar mevzuatımızda uzun yıllardır yer alan mücavir alan kavramı, başlangıçta belediyelere belediye sınırları dışında imar ile ilgili bazı görev ve yetkiler verirken; zamanla yönetsel ve mali faaliyetleri de kapsar bir hal almıştır. Mücavir alanların belirlenmesinde temel amaç, belediyelerin olası gelişme alanlarını önceden belirli bir denetim altında tutmak, kendiliğinden ortaya çıkan ve geri dönüşü olanaksız gelişmelerle o yerleşmenin gelecekte çözülmesi zor sorunlarla karşı karşıya kalmasını önlemektir (Mazı ve Arslan, 2003: 39-40).

5) Modellerin ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi

Yeni büyükşehirler için getirilen büyükşehir belediyesi kurma şartlarına sıkı sıkıya bağlı kalınması durumunda, büyükşehir belediyesi kurulması zorlaştırılmış olsa da, bu durum beklentilerin aksine (Özgür, 2007: 100-101) büyükşehir belediyesi kurma alternatifini gündemden düşürmemiştir. Çeşitli kentler yine büyükşehir olma mücadelelerini sürdürmüş, Hükümet de birçok ili büyükşehirle dönüştürme sözü vermiştir. Büyükşehirlerdeki iki kademeli yapının kendisinden kaynaklanan sorunlar ve bu yapıya ilişkin sorunlar devam etmekle birlikte, bu model olası bir alternatif olarak karşımızda durmaktadır.²

Birlikler, orta ölçekli kentsel alanları yönetmede mevcut mevzuat çerçevesinde ilk akla gelen yönetsel araç olmakla birlikte, orta ölçekli kentsel alanlardaki sorunları çözme amacına yönelik günümüzde kullanılagelen ve başarılı olan henüz çok az sayıda belediye birliğinin mevcut olduğu söylenebilir (Özgür vd., 2007: 494-495).

Zorunlu birleşme 5393/11. maddesinin yanlış yorumlanması sonucunda, sürecin sorumluluğunun belediyelere yüklenmiş olması nedeniyle sınırlı düzeyde uygulanabilmiştir. Modelin işleyebilmesi için uygulama sürecinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiği söylenmektedir (Arıkboğa, 2008a: 317-318). 5393/8. maddeye göre yapılan gönüllü birleşme uygulamaları ise belediyeler arasında değil, daha ziyade belediye ile komşu köyler/köy kısımları arasındadır.

Mücadir alan düzenlemeleri ile ilgili olarak mücadir alanların gerek belediyeler gerekse de merkezi yönetim tarafından gerektiği gibi değerlendirildiğini söylemek zordur (Mazı ve Arslan, 2003: 40). Oysa mücadir alan uygulamaları, orta ölçekli kentsel alanlar için değerlendirilmesi ve yaygınlaştırılması gereken bir alternatiftir. Bu ise mücadir alan düzenlemeleri ile Belediye Kanunu'nun belediye kuruluşuna ilişkin 4. maddesinin sıkı bir şekilde uygulanmasıyla birlikte mümkün olabilecektir (Özgür, 2007: 110).

Böylece yürürlükteki yasaların orta ölçekli kentsel alanlar özelinde, kentsel gelişme, kentsel sorunların hafifletilmesi ve daha geniş alanda tek elden sunulması gereken yerel/bölgesel hizmetlerin verimli yürütülmesi açısından, ilgili yerel birimleri bir araya gelmeye ve birlikte çalışmaya yeterince teşvik edici ve zorlayıcı mekanizmalar açısından yetersiz olduğu (Özgür, 2005: 475); bu sorunların çözümüne yönelik geliştirilen mevcut modellerin de yerel kaldığı ve sistematize bir biçimde yaygınlaştırılmadığı (Özgür vd., 2007: 490), etkili ve başarılı olamadığı söylenebilir. Böylece sorunlar giderek daha karmaşık bir hal almaktadır.

II) ZONGULDAK ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL ALANI (ZOÖKA) SAHA ÇALIŞMASI

A) Saha Çalışmasının Kapsamı ve Yöntemi

1) Saha Çalışmasının Kapsamı

Saha çalışmasının kapsamını ZOÖKA; bu alandaki Zonguldak, Kozlu, Kilimli, Çatalağzı, Gelik ve Muslu Belediyeleri ile Metropolitan Zonguldak Belediyeler Birliği (MZBB), Zonguldak İli Özel İdaresi ve Belediyeleri Çevre, Altyapı Temel Hizmetler Birliği (ZONÇEB) ve Karaelmas Belediyeler Hizmet Birliği (KBHB) oluşturmaktadır.

2) Saha Çalışmasının Yöntemi

Saha çalışmasında temel olarak -iki aşamalı- görüşme yöntemi kullanılmıştır. İlk aşamada ZOÖKA’nın tespit edilmesinde tecrübelerinden faydalanabilmek için İl Mahalli İdareler Müdürü ve MZBB Planlama Örgütü Eski Baş Uzmanı ile birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

İkinci aşamada ise birebir ve fakat yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu aşamada ZOÖKA’ndaki belediyelerin ve birliklerin üst düzey yöneticileri ile çalışma kapsamındaki hizmetleri (imar planlama, su, atıksu, katı atık, toplu taşıma) yürüten birimlerin personelleri ile görülmüştür. Böylece 2. aşamada EK Tablo 1’de görülebileceği üzere toplam 28 kişi ile görüşülmüştür. Sekiz farklı soru formu üzerinden yürütülen görüşmeler, not tutularak ve -büyük çoğunlukla- ses kaydı alınarak kaydedilmiştir.

B) ZOÖKA’ndaki Yönetel Yapılanma

Türkiye’nin kuzeybatısında bulunan Zonguldak, doğuda Bartın ve Karabük, güneyde Bolu, batıda Düzce illeri ile komşu, kuzeyde ise Karadeniz ile çevrilidir (Zonguldak TSO, ty: 1). Zonguldak’ın nüfusu 2010 yılı sonu itibariyle 619.703’tür. Zonguldak’ın Merkez, Alaplı, Çaycuma, Devrek, Ereğli ve Gökçebey olmak üzere altı ilçesi bulunmaktadır. Bu ilçelerden Merkez ilçe 215.565 nüfus ile en çok nüfusu barındıran ilçedir (TÜİK İst., 2011).

Zonguldak, yerel yönetimler alanında ilklerin yaşandığı bir örnektir. Zonguldak merkez ilçe sınırları içerisinde bulunan hem birbirlerine yakın, hem de ortak sorunları olan Zonguldak, Kozlu, Kilimli ve Çatalağzı

Belediyelerinin oluşturduğu bütünleşik kentsel alan 1970'lerden itibaren bütüncül bir bakışla ele alınmaya başlamıştır. Bu alana Zonguldak Metropolitan Alanı (ZMA) denilmiştir (Erkin, 1977: 20). ZMA'nın planlanması için İller Bankası ulusal ölçekli bir planlama yarışması açmış; bu yarışmada, alışılmış uygulamalardan farklı olarak, bu planları bir mahalli idare birliği bünyesinde çalışarak üretecek bir ekip seçme yoluna gidilmiştir (Erkin, 2007: 2).

ZMA belediyeleri bir araya gelerek 1971 yılında metropoliten yönetim amaçlı, MZBB'ni kurmuşlardır (Tekeli, 2009: 218). MZBB ülkemizde, ilk metropoliten yönetim örneği olarak değerlendirilebilmektedir (Keleş, 2008: 396). Yukarıda sözü edilen ZMA planlama çalışmaları, yarışmada seçilen ekip tarafından bu birliğe bağlı planlama bürosunda yürütülmüş (Turak, 1977: 28) ve sonlandırılmıştır. Ancak bu planlar bazı istisnalar hariç olmak üzere uygulanamamıştır (Erkin, 2007: 5). Planlama ve bu planı uygulama amaçlı bu birlik, ülkemizin günümüze değin bu amaçla kurulmuş tek belediyeler birliğidir (Erkin, 1999: 11).

1) ZOÖKA'nın Belirlenmesi

Bugünkü Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanı, 1970'lerin Zonguldak Metropolitan Alanını (Bkz. İller Bankası..., ty: 7, 17-18) oluşturan Zonguldak, Kozlu, Kilimli, Çatalağzı Belediyeleri ile bu bütünlüğe 1990'larda eklenen Muslu ve Gelik Belediyelerinden oluşmaktadır. Muslu köy iken belediye olmuş ve Çatalağzı Belediyesinin bazı kısımları da buraya katılmıştır. Gelik ise Kilimli Belediyesinin mahallesi iken belediye olmuş, ayrıca Çatalağzı Belediyesinin bazı kısımları da buraya katılmıştır.

Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanı şöyle tanımlanabilir:

“Merkezdeki Zonguldak Belediyesi ile onla bütünleşen Kozlu, Kilimli, Çatalağzı, Gelik ve Muslu Belediyelerinin oluşturduğu, mekânsal açıdan henüz Zonguldak merkez ilçe sınırları dışına henüz taşmayan, ancak taşması muhtemel olan, bununla birlikte sosyal ve ekonomik açıdan merkez ilçe sınırları dışındaki belde ve köylerle de kuvvetli bir etkileşim yaşayan bütünleşik kentsel alandır.”

Şekil : 1
Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanı

Kaynak: <http://maps.google.com/>, 24.01.2012.

Şekil: 1’de görüldüğü üzere, ZOÖKA’ndaki belediyeler Gelik Belediyesi hariç olmak üzere sahil şeridinde, lineer bir şekilde yer almaktadır. Yerleşimler sahil şeridi boyunca uzamakla birlikte, iç kesimlere doğru da genişlemektedir. Sahil şeridindeki Kozlu, Zonguldak, Kılımlı, Çatalağzı ve Muslu Belediyeleri yerleşimleri, arada herhangi bir kopukluk olmaksızın, birbirlerine yapışık bir durumdadır. Kılımlı ile Gelik arasında ise kısmi kopukluklar bulunmaktadır. Bu durum yapılan görüşmelerde ilgili belediyelerin yetkililerince de teyit edilmiştir.

2010 sonu verilerine göre, 182.759 nüfusa sahip ZOÖKA’nda, bu nüfusun yaklaşık %60’ını merkezdeki Zonguldak Belediyesi, kalan %40’ını ise çevre belediyeleri barındırmaktadır. Bu çevre belediyeler arasından en fazla nüfus barındıran belediye 34.739 nüfus ile Kozlu Belediyesi, en az nüfus barındıran belediye ise 2.069 nüfus ile Muslu Belediyesidir (MİGM İst., 2011).

2) İdari Parçalanma ve Siyasi Farklılaşma

Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanının farklı bölgelerinde yerel hizmetleri yürüten Zonguldak, Kozlu, Kılımlı, Çatalağzı, Gelik ve Muslu Belediyeleri olmak üzere altı belediye ile bu belediyelerin tek başlarına

yürütemedikleri bir veya birkaç yerel hizmeti yürüten MZBB, ZONÇEB ve KBHB olmak üzere üç mahalli idare birliği bulunmaktadır. Dolayısıyla ZOÖKA yüksek düzeyde idari parçalanmışlık yaşayan bir orta ölçekli kentsel alandır.

ZOÖKA'ndaki Belediye Başkanlarından Kozlu, Kilimli, Çatalağzı, Gelik Belediye Başkanları Adalet ve Kalkınma Partisinden; Zonguldak ve Muslu Belediye Başkanları da Cumhuriyet Halk Partisindedir.³ Çalışma kapsamında, ZOÖKA bağlamında siyasi farklılaşmanın bir araya gelme ve ortak iş yapmaya engel olup olmadığı belediye başkanlarına sorulmuştur. Alınan yanıtlara dayanarak; söz konusu siyasi farklılaşmanın küçük çaplı (araç paylaşımı, kısmi protokoller gibi) işbirliklerine ve birlikler kurmaya engel olmadığı, ancak büyük çaplı işbirlikleri için olumlu bir yansıması ya da teşviki bulunmadığı söylenebilir.

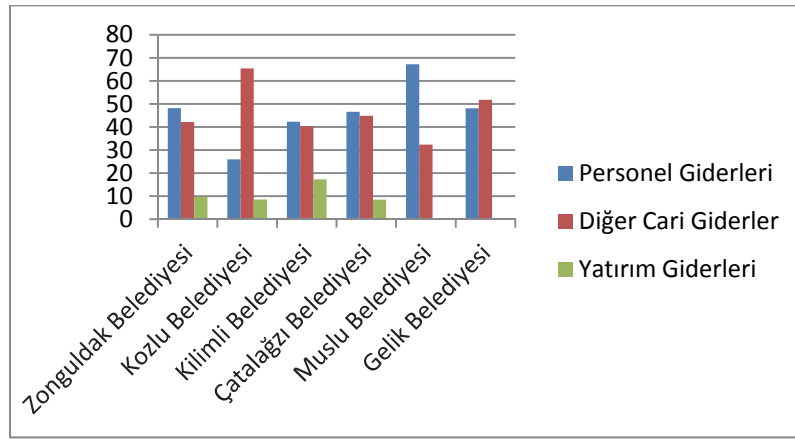
Daha fazla işbirliği ve/veya ortak iş yapılmasına yönelik belediye başkanları ve belediyelerin ilgili personellere yöneltilen sorulara alınan yanıtlar neticesinde, belediyelerin bütüncül nitelikteki kentsel hizmetleri tek elden ve bütüncül olarak ele almak istemedikleri anlaşılmaktadır. Belediyeler imar planlama, toplu ulaşım, suyun abonelere satışı gibi rant yaratıcı ve gelir getirici hizmetleri ellerinden bırakmak ve devretmek istememektedir. Yine belediyeler bazı hizmetleri kurumsal çıkarlar, eğilimler, siyasi kaygılar vb. nedenlerde kendileri yürütmek istemektedir. Bununla birlikte maliyetli olan katı atık depolama, su ve atık su altyapısı gibi hizmetler için ise tek elden veya ortaklaşa yürütme fikri ön plana çıkmakta, ancak -aşağıda anlatılacağı gibi- bu anlamdaki mevcut deneyimlerde yaşanan olumsuzluklar bu fikirlerin hayata geçişini ya da yaygınlaşmasını engellenmektedir. Bu yapıda mevcut hizmet sorunları devam etmekte ve daha da karmaşık bir hal almaktadır.

3) Gönüllü ve Zorunlu Birleşme Yöntemlerinin Uygulanabilirliği

Bu alan 5393/8. maddeye göre gerçekleştirilecek gönüllü birleşme uygulaması açısından oldukça elverişlidir. Meskun sahaların yakınlığı hem merkezdeki Zonguldak Belediyesi ile çevre belediyeleri arasında, hem de çevre belediyelerinin kendi aralarında farklı birleşmelere imkan tanımaktadır.

Yine bu alanda meskun sahalara yakınlığı ile bütünleşik alandaki imar durumu ve temel altyapı hizmetlerinin durumundan faydalanılarak, 5393/11. maddede öngörülen zorunlu birleşme yönteminin de uygulanması mümkündür. Ancak belediyeler sahil şeridi boyunca yayıldığından, zorunlu birleşmenin bütünleşik kentsel alanın tamamında tek seferde gerçekleşebilmesi mümkün değildir.

C) ZOÖKA’ndaki Belediyelerin Mali ve Kurumsal Kapasiteleri

Grafik: 1

Alandaki Belediyelerin 2010 Yılı Gerçekleşen Giderleri (%)

Kaynak: Belediyelerin 2010 yılı Faaliyet Raporları ve ilgili birimlerden alınan verilerden derlenmiştir.

Grafik: 1’de, ZOÖKA’ndaki belediyelerin 2010 yılı gerçekleşen giderlerinin sadece %9-%14’ünü yatırım giderleri için; %86-%91’ini ise cari giderleri için gerçekleştirdiği görülmektedir. Buradan hareketle ZOÖKA’ndaki belediyelerinin bütçelerin büyük çoğunluğunu mevcudun işleyişi ve yönetimi için kullandıkları; yeni yatırımlar için ise çok küçük bir kısmını ayırabildikleri söylenebilir.

Yine Grafik: 1’de personel harcamalarının yüksekliği dikkat çekmektedir. Yapılan görüşmelerden; ilgili belediyelerin genelinde insan kaynaklarının işçiler bakımından norm kadronun oldukça üstünde oluşunun buna neden olduğu anlaşılmaktadır. Böylece, memurlar bakımından norm

kadronun altında olan ve özellikle teknik personel bakımından eksiklikler yaşayan belediyeler personel giderlerinin yüksekliğinden dolayı 5393 sayılı Kanun'un 49. Maddesi gereği yeni memur alımı yapamamaktadır. Yine görüşmelerden edinilen bilgilere göre, belediyeler Torba Kanun⁴ kapsamında norm kadro fazlası işçilerinden bir kısmını başka kamu kurumlarına göndermiştir. Ancak burada belirtmek gerekir ki, belediyeler genellikle, yerel siyasi kaygılarla, tercihi işçilerin kendisine bırakmış ve Kanun amacına ulaşamamıştır.

Görüşmelerde belediye başkanlarından belediyelerin mevcut mali durumunu, insan kaynakları ile iş makinası ve araç yeterliliklerini değerlendirmeleri istenmiş; sonrasında da içinde bulunulan durumda belediyelerin temel belediyeçilik faaliyetlerini yürütüp yürütemediği sorulmuştur. Alınan yanıtlarda şu ortak yönler görülmüştür:

-Alandaki belediyeler gerek mali durumları, gerekse de insan kaynakları ile iş makinesi ve araçları açısından yetersizlikler yaşamakta; temel belediyeçilik hizmetlerini bile yerine getirmekte zorlanabilmektedir. Çatalağzı hariç olmak üzere belediyeler ciddi bir borç yükü altındadır ve bu durum giderek daha önemli bir sorun haline almaktadır. Bazıları personeline yapması gereken ödemeleri bile yapamamakta ya da geciktirmektedir. Belediyeler yeni yatırımları gerçekleştirmekte zorlanmaktadır.

-Bu durumdaki belediyeler ayrıca, alanın jeolojik ve topoğrafik özelliklerinden kaynaklanan sorunlara çözüm bulmak, daha zor ve ağır şartlarda hizmet üretmek durumundadır. Yine belediyeler ZOÖKA dışından gelen ciddi bir gündüz nüfusuna da hizmet vermek durumundadır. Ayrıca hazine mülkiyetinden kaynaklı tapusuz alanlardaki mülkiyet sorunları, belediyeleri hizmet verdikleri yerleşimlerden vergi alamamak gibi bir durumla da karşı karşıya bırakmaktadır.

-İş makinası ve araçlar konusundaki yetersizliklerini aşmak için belediyelerin başvurdukları yöntemler, belediye ölçeği büyüdükçe hizmet satın alma, belediye ölçeği küçüldükçe diğer belediyelerden ve yöredeki ticaret ve sanayi kuruluşlarından yardım isteme şeklinde görülmektedir.

Yatırım harcamalarının düşük seyretmesinde bu hususların etkisi büyüktür.

D) ZOÖKA’nda Denenen Yöntemler

Belediyeler alandaki sorunların çözümü noktasında -aşağıda görüleceği gibi- işbirliği, birlik kurma, mücavir alan düzenlemesi yöntemlerini denemiştir. Ancak denenen bu yöntemler alandaki sorunların çözümü noktasında etkin ve sürdürülebilir yöntemler olamamıştır.

1) Mahalli İdare Birlikleri

Alandaki belediyeler hizmet zorluklarını aşmak ve ortaklaşa hizmet üretebilmek için çeşitli birlikler kurmuştur. Bu birlikler; Metropolitan Zonguldak Belediyeler Birliği (MZBB), Zonguldak İli Özel İdaresi ve Belediyeleri Çevre, Altyapı Temel Hizmetler Birliği (ZONÇEB) ve Karaelmas Belediyeler Hizmet Birliği (KBHB)’dir.⁵ Bunlardan ZONÇEB’e ZOÖKA’ndaki belediyelerin tümü, MZBB’ye Zonguldak, Kozlu, Kilimli ve Çatalağzı, KBHB’ne ise Kilimli, Muslu ve Gelik Belediyeleri üyedir. Bu birliklerden MZBB 1971’de, ZONÇEB 1996’da ve KBHB 2007’de kurulmuştur.

Birliklerin Tüzükleri incelendiğinde birliklerin amaç ve görevlerindeki paralellik dikkat çekmekte (MZBB Tüzüğü/Md: 6; KBHB Tüzüğü/Md: 6; ZONÇEB Tüzüğü/Md: 6); bu durum alanda farklı dönemlerde, benzer görevler beklenen yeni yeni birliklerin kurulduğuna işaret etmektedir. Bu Birliklerin görev alanları oldukça geniş olmakla birlikte; günümüzde tek bir hizmete yönelmiş ve o hizmet alanında uzmanlaşmışlardır. Birlik Müdürlerinin verdiği bilgiye göre, MZBB temiz içme ve kullanma suyu temini ve belediyelere satışı; ZONÇEB ise katı atık ayrıştırma ve düzenli depolama ile tıbbi atık toplama ve sterilizasyon hizmeti vermektedir. KBHB ise henüz kendisinden beklenen hizmetleri yerine getirememekte, bu konuda hazırlıklar sürmektedir. Yine Birlik Müdürlerinden alınan bilgiye göre, Birlikler üyelerinin birliğe karşı olan mali yükümlülüklerini yerine getirmemelerinden dolayı zorluklar içerisinde hizmet vermeye çalışmaktadır. Böyle bir yapı varken, birliklerin başka hizmetleri de yerine getirmesini beklemek zorlaşmakta; bu nedenle, ZOÖKA’nın sorunları için birlikler etkili bir çözüm yolu olarak görünmemektedir.

2) Mücavir Alan Uygulamaları

Belediyelerin imar planlama ile ilgili birim personeline belediyelerin mücavir alan uygulamaları sorulmuştur. Alınan bilgilere göre, Muslu, Gelik

ve Çatalağzı Belediyelerinin mücavir alanı bulunmamaktadır. Zonguldak Belediyesinin mücavir alanında Ulutan Barajının etrafındaki Çağlı, Olukyanı, Alancık, Kardeşler ve Sarımsak köyleri; Kozlu Belediyesinin mücavir alanında batı yönündeki Esenköy Köyünün tamamı, Yahma ve Sakaköy köylerinin ise bir kısmı; Kilimli Belediyesinin mücavir alanında ise belediye sınırlarına bitişik olmayan Koroğlu, Sapça ve Sofular köyleri yer almaktadır. Belediyeler mücavir alan yöntemini kullanmakla birlikte, mevcut mücavir alanlar genel olarak kentsel gelişmenin ve büyümenin kontrol edilmesi ve yönlendirilmesini sağlama amacına dönük değildir. Ancak Kozlu'nun mücavir alan uygulamaları bu amaca yatkındır.

3) İşbirliği

ZOÖKA'ndaki belediye yetkililerine belediyeler arasında ne tür işbirlikleri yapıldığı da sorulmuş, aşağıdaki cevaplar alınmıştır:

-Belediyeler acil bir durum olduğunda (karla mücadele, yol çökmesi vb.) iş makinası ve diğer araçlarını gerekli personel ile birlikte ihtiyacı olan belediyeye herhangi bir bedel talep etmeksizin göndermektedir. Yine belediyeler kendilerinde olmayıp ihtiyaç duydukları iş makinası ve (kamyon, vidanjör, itfaiye aracı, cenaze aracı gibi pek çok farklı kalemde) diğer araçları karşılıklı olarak birbirlerinden ve herhangi bir bedel talep etmeden/ödemeden karşılayabilmektedir.

-Kilimli Belediyesi ile Zonguldak Belediyesi arasında sınırlarının keşiştiği bir alanda ortak mezarlık yapmak amacıyla; Kilimli Belediyesi ile Çatalağzı Belediyesi arasında, Kilimli'nin kendi sistemine dahil edemeyeceği atık suyunun bir kısmını Çatalağzı'nın kurulacak olan atık su arıtma tesisine verebilmesi amacıyla; Zonguldak Belediyesi ile Kozlu Belediyesi arasında, Kozlu'nun atık suyunun Zonguldak'ın inşa edilmekte olan atık su arıtma tesisine verilmesi amacıyla protokoller düzenlenmiştir.

Sözü edilen araç paylaşımı ve protokoller şeklindeki işbirliklerinden yola çıkılarak bunların çok sınırlı, kapsamının dar ve bütünsellikten uzak olduğu söylenebilir. Dolayısıyla işbirliği yönteminin de, ZOÖKA'nın sorunlarının çözümüne katkısı oldukça sınırlı olup, etkili bir çözüm yolu değildir.

E) ZOÖKA’ndaki Belediye Başkanlarının Çözüm Önerileri

Görüşülen belediye başkanlarına ZOÖKA’nın mevcut hizmet ve yönetsel sorunlarının çözümü için neler yapılabileceği sorulmuştur. Bu soru karşısında birbirinden farklı öneriler sunulmuş olup, bu önerilerden bazıları ZOÖKA’na bütüncül, bazıları ise parçacı şekilde bakan önerilerdir. Muslu ve Kozlu Belediye Başkanları alana bütüncül açıdan bakan öneriler sunmuştur.

Muslu Belediye Başkanı, Zonguldak Belediyesinin makro ölçekli hizmetleri yerine getirecek üst ölçekli belediye olacağı, alandaki mevcut belediyelerin ise Zonguldak Belediyesinin alt ölçekli belediyeleri olarak varlıklarını sürdüreceği büyükşehir modeline benzer iki kademeli bir model önermiştir.

Kozlu Belediye Başkanı daha radikal bir öneri sunmuştur. Önerisi bu alandaki beş belediyenin Zonguldak Belediyesi ile birleşmesi ve tek çatı altında toplanmasıdır. Böylece sorunlara çözüm üretme noktasında daha güçlü ve başarılı olunabilecektir. Bu bütünleşmenin sağlanamaması durumunda ise alana parçacı bakan bazı önerileri olmuştur.

Merkez konumda bulunan, Zonguldak Belediye Başkanı ile yapılan görüşmede, kendisinin doğrudan parçacı ya da bütüncül herhangi bir önerisi olmamıştır. İki kademeli büyükşehir benzeri model ile alandaki belediyelerin Zonguldak Belediyesi ile birleştirilmesi konusunda düşünceleri sorulduğunda; ilk seçeneğin olabileceğini, ancak mevcut siyasi atmosferde bunun gerçekleşmesini mümkün görmediğini, ikinci seçeneğin ise ideal olmayabileceğini söylemiştir. Alanda merkez konumdaki Zonguldak Belediyesinin başat bir rol üstlenmesini, çözümler üretmesini ve girişimlerde bulunmasını beklemek doğaldır. Ancak yapılan görüşmelerden, Zonguldak Belediyesinin şu aşamada böyle bir düşüncesi ve/veya hazırlığı olmadığı anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Orta ölçekli kentler/kentsel alanlar küçük ve büyük ölçekli kentlere göre çeşitli avantajları bünyesinde barındıran bu kentler birer çekim merkezi olabilirler. Ancak her zaman bu özelliklerini ortaya çıkaramaz ve sürdüremezler. Aksine karşı karşıya kaldığı çeşitli hizmet ve yönetim sorunları ile birer sorun merkezi olabilmektedirler. Nitekim incelenen Zonguldak örneğinde bu tablo karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada 50.000-750.000 nüfus aralığındaki kentsel alanlar orta ölçekli kentsel alan olarak kabul edilmektedir. Böyle tanımlandığında günümüzde Türkiye’de 125 orta ölçekli kent tespit edilebilmektedir. Buna karşın, orta ölçekli kentlerin gerek mevzuatımızda gerekse de literatürümüzde yeterince karşılığını bulamamasından hareketle, Türkiye’de orta ölçekli kentlerin öneminin henüz tam olarak anlaşılammış olduğu söylenebilir. Oysa, bu kentlerin önemsenmesi, bu konu ile ilgili daha çok akademik ve bilimsel tartışmaların yapılması, bu alanlara özgü ve bu alanların sorunlarına çözüm olabilecek yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Bu çalışmada Türkiye’de orta ölçekli kentlerin karşı karşıya oldukları başlıca sorunlar, idari parçalanma, küçük belediyeler sorunu, köylerin yetersizlikleri, kentsel alanın bütününe yayılan hizmetler sorunu olarak sıralanmaktadır.

Orta ölçekli kentlerin bu sorunlarını çözmek ya da hafifletmek için geliştirilen alternatif modeller bulunmakla birlikte, bu çalışmada orta ölçekli kentlerin büyükşehir yapılması, mahalli idare birlikleri, birleşme ve birleştirme, mücavir alan düzenlemeleri modelleri incelenmektedir.

Alternatif modellerin bugüne kadarki uygulamaları değerlendirildiğinde ise, bu modellerin yerel düzeyde kaldıkları ve sistemli bir şekilde yaygınlaştırılmadıkları görülmektedir. Böylece orta ölçekli kentsel alanların sorunları daha karmaşık bir hal almakta ve çözümsüzleşmektedir.

Bu orta ölçekli kentsel alanlardan biri de, yüksek düzeyde idari parçalanma yaşayan Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanıdır. Zonguldak, Kozlu, Kilimli, Çatalağzı, Muslu ve Gelik Belediyelerinden oluşan bu bütünsel alan üzerinde bu altı belediyeyi ve ayrıca üç birliği kapsayan

temelde birebir görüşme yöntemine dayanan kapsamlı bir saha çalışması yapılmıştır.

Yapılan çalışmada ZOÖKA’ndaki belediyelerin mali ve kurumsal kapasitelerinin zayıf ve yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Belediyeler giderlerinin büyük çoğunluğunu cari giderler için gerçekleştirmekte, yeni yatırımlar için ise çok küçük bir pay ayırmaktadır. Cari giderler içinde personel giderlerinin yüksekliği de dikkat çekmektedir. Ayrıca belediyelerin büyük çoğunluğu ciddi bir borç yükü altındadır. Belediyeler insan kaynakları ve iş makinesi ve araçlar yönünden de eksiklikler yaşamaktadır. Bunlara alanın jeolojik ve topoğrafik özelliklerinin beraberinde getirdiği hizmet üretme zorlukları ve maliyetleri de eklenmekte; Belediye başkanları mevcut durumda temel belediyeçilik hizmetlerini yerine getirmede bile zaman zaman sıkıntılar yaşanabildiğini ifade etmektedir.

Belediyeler alandaki sorunların çözümü noktasında işbirliği, birlik kurma, mücavir alan düzenlemesi yöntemlerini denemiştir. Ancak denenen bu yöntemler alandaki sorunların çözümü noktasında etkin ve sürdürülebilir yöntemler olamamıştır.

Yapılan görüşmelerde, ZOÖKA’ndaki Belediye Başkanları alandaki hizmet ve yönetim sorunlarının çözümü noktasında bazı çözüm önerileri sunmuştur. Bunlardan bazıları ZOÖKA’na parçacı bakan, bazıları ise bütüncül bakan önerilerdir.

Zonguldak Orta Ölçekli Kentsel Alanında kentsel gelişme ve büyümesinin kontrol edilebilmesinin, hizmet ve yönetim sorunlarının çözülebilmesinin yolunun kentsel alan bütünlüğünün sağlanması olduğu düşünülmektedir. Bu bütünlüğü belediyeler kendi dinamikleri ile sağlayamadığından ve muhtemelen sağlayamayacağından, bu bütünlüğün sağlanması için daha radikal yöntemlerin gerektiği düşünülmektedir. Nitekim ZOÖKA yerel yönetim birimlerinin kendi dinamiklerine bırakıldığında yukarıda anlatılan tablo karşımıza çıkmakta, sorunların çözümü noktasında ortaya çıkan uygulamalar ya yerel düzeyde kalmakta ya da çözüm olamamakta ve sorunlar daha karmaşık bir hal almaktadır.

Bu kapsamda, bu çalışmada sunulacak temel öneri çevredeki Kozlu, Kilimli, Çatalağzı, Gelik ve Muslu Belediyelerinin, merkezdeki Zonguldak Belediyesi ile birleştirilmeleridir. Ne var ki yapılan görüşmelerden hareketle

söylenbilir ki; bu birleşme için merkez belediye üzerine düşen başat ve girişimci rolü üstlenmemekte, Kozlu haricindeki çevre belediyeler ise bu konuya sıcak bakmamaktadır. Bu nedenle merkezi idarenin alandaki söz konusu birleşme için kolaylaştırıcı, teşvik edici ve gerekirse zorlayıcı bir rol üstlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca bu alanın birleştirilmesi, dairesel bir alana göre daha zor olacak ve ancak aşamalı bir biçimde gerçekleşebilecektir. Buradan hareketle 5393/11'e göre yapılan zorunlu birleşme yönteminde bu tür kıyı şeridindeki alanlara özgü bir yasal düzenleme ihtiyacına dikkat çekmek gerekir.

Belediyeler Zonguldak Belediyesi çatısı altında birleştirildikten sonra anlamını yitirecek olan Karaelmas Belediyeler Hizmet Birliği tasfiye edilmeli; Metropolitan Zonguldak Belediyeler Birliği ise içme ve kullanma suyu temininin yanında, suyun ve atık suyun altyapısından sorumlu olacak, atık su arıtma tesislerini inşa edecek ve işletecek, suyun satışını ve su bedellerin tahsilatını da gerçekleştirecek Zonguldak Belediyesi'ne bağlı özel amaçlı bir örgüt formuna dönüştürülmelidir. Ayrıca ZONÇEB ZOÖKA özelinde, katı atık toplama işini üstlenebilir.

Olası birleşme sonrasında kendi zayıf mali ve kurumsal kapasitesine, çevre belediyelerin de benzer durumları eklenecek olan Zonguldak Belediyesi'ne merkezi idarece, insan kaynakları, mali kaynaklar, iş makinası ve araçlar vb. konularda ek ve yeni destekler sağlanmalıdır. Aksi takdirde gerçekleşecek birleşme amacına tam olarak ulaşamayacaktır.

Gerçekten de alan reformu sonrasında, bunu destekleyici bir dizi idari, mali, örgütsel, siyasi vb. reformun da hayata geçirilmesi şarttır ve başarılı Avrupa deneyimleri buna dayanmaktadır. Zira alan reformunun devamında bu tür reformların gerçekleştirilmemesi halinde alan reformunun başarı şansı oldukça azalacaktır. Kanuni düzenlemeler bu doğrultuda yeniden gözden geçirilmelidir.

SONNOTLAR

¹ Bu makale, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ABD, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim BD'nda kabul edilen "Türkiye'de Orta Ölçekli Kentsel Alanlar Sorunu ve Çözüm Arayışları: Zonguldak Örneği" adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak yazılmıştır.

² Bu konuya ilişkin bir tartışma için bkz. (Arıkboğa, 2012). Başbakan Erdoğan, partisinin seçim mitingi konuşmalarında (2011) bu tür sözleri vermiştir. 750.000 nüfus şartı ise, büyükşehir

sınırının il sınırına kadar genişletilmesi ile aşılacak istenmektedir. Makalenin yazımı sırasında, kamuoyuna verilen bilgilere göre bu konuda Kanun Tasarısı hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

- ³ Kozlu Belediye Başkanı Demokratik Sol Parti’den seçilmiş, ancak daha sonra bu partiden istifa ederek Adalet ve Kalkınma Partisine katılmıştır.
- ⁴ Torba Kanun olarak sözü edilen Kanun, 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’dur. Söz konusu Kanun belediyelere norm kadro fazlası işçilerini bildirerek başka kurumlara nakil edebilme imkanı vermişti.
- ⁵ Bunlara ilaveten ZOÖKA’ndaki belediyelerin bir kısmının üye oldukları Zonguldak İli Turizm Altyapı Hizmet Birliği (ZONTAB) adında başka bir mahalli idare birliği de bulunmaktadır. Ancak ZONTAB henüz faal olarak hizmet vermediği ve ayrıca birliğin faaliyet alanının kapsamı ile saha çalışmasının alanı örtüşmediği için çalışmanın kapsamına alınmamıştır.

EKLER

Ek Tablo: 1
Görüşülenler Listesi

Sıra No	Görüşülen Kişinin Adı Soyadı	Görüşülen Kişinin Unvanı	Görüşme Tarihi
1. Aşama			
1	Şakir ALİYAZICIOĞLU	İl Mahalli İdareler Müdürü	27.12.11
2	Engin ERKİN	MZBB Planlama Örgütü, Eski Baş Uzm.	19.01.12
2. Aşama			
Metropolitan Zonguldak Belediyeler Birliği			
1	Sibel ERTEK	Birlik Müdürü	06.02.12
2	Burhan AKSU	Elektrik Teknikeri	06.02.12
Zonguldak Özel İdare ve Belediyeler Çevre, Altyapı Temel Hizmetler Birliği			
3	Kadir KORKMAZ	Birlik Müdürü	17.02.12
4	Gökay DİLVER	Çevre ve Kontrol Mühendisi	17.02.12
Karaelmas Belediyeleri Hizmet Birliği			
5	Yalçın ACAR	Birlik Müdürü	16.02.12
Zonguldak Belediyesi			
6	Muharrem AKDEMİR	Belediye Başkanı	06.03.12
7	Gülsüm YILMAZ	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Şeh. Plan.	06.03.12
8	Atilla ALP	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Har. Müh.	06.03.12
9	Yüksel SEVİMLİ	Su ve Kanalizasyon Müdürü	06.03.12
10	Erhan DARENDE	Başkan Danışmanı	06.03.12
11	Ahmet ÖZKAN	Ulaşım Hizmetleri Müdürü	06.03.12
Kozlu Belediyesi			
12	Ali BEKTAŞ	Belediye Başkanı	19.03.12
13	Durmuş DUYAR	Etüt ve Projeler Müdürlüğü, Harita Tek.	19.03.12
14	Şaban BİLGİN	Etüt ve Projeler Müdür Vekili	19.03.12
Kilimli Belediyesi			
15	Seçkin ÖZDEMİR	Belediye Başkanı	20.02.12

16	Ömer BOZ	Makine, İkmal, Bakım ve Onarım Müd.	20.02.12
17	M. Serdar BAYRAM	Fen İşleri Müdürü	20.02.12
18	Hayrettin ATALAR	Zabıta Amiri	16.02.12
19	Ali BAKİ	Temizlik İşleri Amiri Vekili	16.02.12
20	Engin KOCA	İmar ve Şehircilik Müdürü	16.02.12
Çatalağzı Belediyesi			
21	Dursun Ali UZUN	Belediye Başkan Vekili	16.02.12
22	Gökhan ÇORAK	Yazı İşleri Müdürü	16.02.12
23	Birok KAYA	Fen İşleri Müdürlüğü, Tekniker	16.02.12
24	Gökmen BAŞTÜRK	Fen İşleri Müdürlüğü, İnşaat Müh.	16.02.12
Gelik Belediyesi			
25	Hasan Fahri YILDIRIM	Belediye Başkanı	17.02.12
26	Yahya KAYA	Fen İşleri Sorumlusu	17.02.12
Muslu Belediyesi			
27	Sabahattin ADIYAMAN	Belediye Başkanı	13.02.12
28	Fırat KABADAYI	Fen İşleri Müdür Vekili	13.02.12

KAYNAKÇA

- AKDEDE, Sacit Hadi, ACARTÜRK, Ertuğrul. (2005), “Türkiye’de İlçe ve Belediyelerin Optimizasyonu”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 14, S. 3, ss. 5-17.
- ARIKBOĞA, Erbay. (2007), “Yerel Yönetimlerde Ölçek Sorunu ve Belediye Reformu”, *KAYFOR2007, V. Kamu Yönetimi Forumu, Kocaeli*, <http://posta.marmara.edu.tr/~earikboga/yayin/olcek.pdf>, (17/10/2011).
- ARIKBOĞA, Erbay. (2008a), “Türkiye’de Belediyelerin Büyüklüğü ve Kentin Bütünlüğü Sorunu: Reform ve Uygulama Analizi”, *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler*, (Ed.), Fatma Neval Genç, Abdullah Yılmaz ve Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, ss. 299-330.
- ARIKBOĞA, Erbay. (2008b), “5393/11: Devam Eden/Edemeyen Reform”, *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Erkam Matbaası, İstanbul, ss. 17-34.
- ARIKBOĞA, Erbay. (2012), “Büyükşehir Belediye Modeli ve Reform”, *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 2, http://www.marmarasosyaldergi.org/makale/say%C4%B12_haziran_2012_2.pdf, (26.04.2012).
- CİĞEROĞLU, Mısra. (2008), “Denizli Kentsel Alanının Tanımı, Özellikleri ve Dönüşümü”, *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler*, (Ed.), Fatma Neval Genç, Abdullah Yılmaz ve Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, 2008, ss. 211-237.
- COŞKUN, Bayram. (2008), “Belediye Birliklerinin Kentsel Alan Yönetimine Katkısı: Mariç-Belbir’in Örnek Olay Olarak İncelenmesi”, *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler*, (Ed.), Fatma Neval Genç, Abdullah Yılmaz ve Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, 2008, ss. 453-473.
- ERKİN, Engin. (1977), “Zonguldak Kömür Havzasında Kentleşme ve Yerleşme Sorunları”, *Mimarlık Dergisi*, S. 150, ss. 20-23.
- ERKİN, Engin. (1999), *Dört Maden Kentinin Değişim Öyküsü 1973-1996 Karşılaştırmalı Bir Analiz Zonguldak-Kozlu-Kilimli-Çatalağzı*, Rapid Print Ltd.Şti. Yayını, İstanbul.

- ERKİN, Engin. (2007), “Zonguldak Metropolitan Alanında Planlama Sonuçları”, ZOKEV Bülteni, S: 16, ss. 2-5.
- EUROPEN FOUNDATION FOR THE IMPROVEMENT OF LIVING AND WORKING CONDITIONS. (1996), Intermediate Cities in Search of Sustainability, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Dublin, Ireland.
- EUROPEN FOUNDATION FOR THE IMPROVEMENT OF LIVING AND WORKING CONDITIONS. (1997), Medium Sized Cities In Europe, (Ed.) Voula Mega, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Dublin, Ireland.
- FALAY, Nihat. (2008), “Yönetimlerarası Hizmet Bölüşümü”, Yerel Yönetimler, (Ed.) Nezih Varcan, 2. Basım, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- FULTON, William. (2002), The Mid-Sized City: Exploring It’s Unique Place in Urban Policy,
http://livable.org/storage/documents/reports/Other/The_Mid-Sized_City_Exploring_its_Unique_Place_in_Urban_Policy.pdf, (01.01.2012).
- GENÇ, Fatma Neval, ÖZGÜR, Hüseyin. (2008), “Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimi: Kuşadası-Söke ve Aydın Merkez İlçe Örnekleri”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 5, S. 9, ss. 195-225.
- Google Maps, <http://maps.google.com/>, (24.01.2012).
- GÜLER, Birgül. (1992), “Belediyeleşme Sürecinin Sayısal Özellikleri”. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 1, S. 6, ss. 19-29.
- Güncel mevzuat için bkz., <http://mevuat.basbakanlik.gov.tr/>, (01.07.2012).
- GÜREL ÜÇER, Z. Aslı. (2009), Kentsel Yaşam Kalitesinin Belediye Hizmetleri Kapsamında Belirlenmesine ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: Orta Ölçekli Kent Örnekleri, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- HENDERSON, Vernon. (1997), “Medium Size Cities”, Journal of Regional Science and Urban Economics, V. 27, N. 6, ss. 583-612.

İçişleri Bakanlığı. (2009), “Köy Kanunu Tasarı Taslağı”,
http://www.icisleri.gov.tr/default.icisleri_2.aspx?id=5691, (08.01.2011).

İller Bankası Genel Müdürlüğü, İmar Planlama Dairesi Reisliği. (TY),
Zonguldak, Kozlu, Kilimli, Çatalağzı, Metropolitan Alan Planlaması
Yarışma Broşürü.

Karaelmas Belediyeler Hizmet Birliği Tüzüğü.

KELEŞ, Ruşen. (2008), Kentleşme Politikası, 10. Basım, İmge Kitabevi,
Ankara.

KELEŞ, Ruşen. (2009), Yerinden Yönetim ve Siyaset, 6. Basım, Cem
Yayınevi, Ankara.

MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. (1995), Belediyelerin
Büyüklüğü, Etkinliği ve Halkın Katılımı, MİGM Yayını, Ankara.

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 2010 ve 2011 Sonu İstatistikleri,
<http://www.migm.gov.tr/IstatistikiBilgiBelediyeler.aspx>, (01.07.2012).

MAZI, Fikret, ARSLAN, N. Talat. (2003), “Şehirleşme Sürecinde Mücavir
Alan Uygulamalarının Hukuk ve Planlama Açısından
Değerlendirilmesi”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler
Dergisi, C. 4, S. 2, ss. 39-56.

Metropolitan Zonguldak Belediyeler Birliği Tüzüğü.

ÖZGÜR, Hüseyin. (2002), “Türkiye’de Küçük Belediyelerin Sorunları ve
Çözüm Önerileri”, Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de
Yerel Yönetimler, (Ed.), Bekir Parlak ve Hüseyin Özgür, Alfa Basım
Yayın, İstanbul, ss. 285-330.

ÖZGÜR, Hüseyin. (2005), “Türkiye’de Orta Ölçekli Kentsel Alanların
Yönetimi Sorunu”, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1:
Reform, (Ed.), Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, Nobel Yayın
Dağıtım, Ankara, ss. 471-498.

ÖZGÜR, Hüseyin.(2007), “Orta Ölçekli Kentsel Alanların Yönetimine
İlişkin Alternatifler”, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-2:
Uygulama, (Ed.), Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, Nobel Yayın
Dağıtım, Ankara, ss. 100-142.

- ÖZGÜR, Hüseyin. (2008a), “Denizli Kentsel Alanının Yönetiminde Söylemden Eyleme Bütünşehir Belediyesi Tasavvurları: Ali Aygören Teklifi (2001), Denizli’ye Özel Kanun Teklifi (2003) ve Belediye Kanununun 11. Maddesi (2006)”, *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler*, (Ed.), Fatma Neval Genç, Abdullah Yılmaz ve Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, ss. 239-298.
- ÖZGÜR, Hüseyin.(2008b), “Metropolitan Alanların Yönetimine Kamu Tercih ve Klasik Yönetim (Metropolitan Reform) Yaklaşımlarının Bakışları”, *Yerel Siyaset Dergisi*, S. 26, ss. 5-10.
- ÖZGÜR, Hüseyin, YAVUZÇEHRE, Pınar Savaş, CİĞEROĞLU, Mısra. (2007), “Türkiye’de Orta Ölçekli ve Metropolitan Kentsel Alanların Yönetimi”, *Kamu Yönetimi Yazıları: Teoride Değişim, Yeniden Yapılanma, Sorunlar ve Tartışmalar*, (Ed.), Bilal Eryılmaz, Musa Eken ve Lütfi Şen, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 475-513.
- PALABIYIK, Hamit, KARA, Mustafa. (2008), “Belediye Birlikleri”, *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler*, (Ed.), Fatma Neval Genç, Abdullah Yılmaz ve Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, ss. 415-436.
- SEASONS, Mark. (2003), “Indicators and Core Area Planning: Applications In Canada’s Mid Sized Cities”, *Journal of Planning Practice and Research*, V. 18, N. 1, ss. 63-80.
- SEZER, Yasin. (2007), “Belediyelerde Birleşme ve Katılma Uygulamaları”, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-2: Uygulama*, (Ed.), Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 143-165.
- TEKELİ, İlhan. (2009), *Cumhuriyetin Belediyecilik Öyküsü (1923-1990)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- TOPAL, A.Kadir. (1999), “Türkiye’de Belediyeleşme Süreci ve Ölçek Sorunu”, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, C. 4, S. 11, ss. 49-54.
- TOPAL, A.Kadir. (2000), *Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğü ve Belediyelerin Konsolidasyon*, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını, Ankara.

TURAK, Esat. (1977), “Zonguldak Metropolitan Alanı'nın Ele Alınışı”, Mimarlık Dergisi, S. 150, ss. 27-28.

Türkiye İstatistik Kurumu, 2010 Sonu Nüfus İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11, (13.03.2011).

ÜZMEZ, Umut. (2012), Türkiye’de Orta Ölçekli Kentsel Alanlar Sorunu ve Çözüm Arayışları, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

YAZAR, Hakan. (2006), Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

YAZAR, Hakan. (2008), “21. Yüzyılda Orta Ölçekli Kentler ve Kent Planlama Yaklaşımı”, Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler, (Ed.), Fatma Neval Genç, Abdullah Yılmaz ve Hüseyin Özgür, Gazi Kitabevi, Ankara, ss. 90-122.

ZONGULDAK TİCARET ve SANAYİ ODASI. (TY), Zonguldak, Zonguldak TSO Yayını, Zonguldak.

Zonguldak, Kozlu, Kilimli, Çatalağzı, Gelik, Muslu Belediyeleri 2010 Yılı Faaliyet Raporları.

Zonguldak İli Özel İdare ve Belediyeler Çevre, Altyapı Temel Hizmetler Birliği Tüzüğü.